

⁹ Зинченко Н.Н. Право убежища как международно-правовой институт / Н.Н. Зинченко : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justicemaker.ru/view-article.php-id=11&art=2578>

¹⁰ States Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unhcr.org/protection/basic/3b73b0d63/states-parties1951-convention-its-1967-protocol.html>

¹¹ Конвенція про статус біженців від 28.07.1951 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_011

¹² Nansen's Inventions : [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://pal.home.xs4all.nl/inventio.html>

¹³ M.S.S. v. Belgium and Greece (M.C.C. проти Бельгії та Греції): рішення Європейського суду з прав людини у справі № 30696/09 від 21.01.2011 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ecthr-mss-v-belgium-and-greece-gcapplication-no-3069609> (дата звернення: 17.09.2016).

Резюме

Кононюк Я.В. Історія виникнення Європейської системи притулку.

У даній статті здійснено характеристику виникнення сучасної Європейської системи притулку. Проаналізовано історичні етапи виникнення та розвитку правового інституту надання міжнародного притулку, який став фундаментом для становлення сучасної Європейської системи притулку.

Ключові слова: притулок, Європейський Союз, історія, ООН.

Резюме

Кононюк Я.В. История возникновения Европейской системы убежища.

В данной статье осуществлена характеристика возникновения современной Европейской системы убежища. Проанализированы исторические этапы возникновения и развития правового института предоставления международного убежища, который стал фундаментом для современной Европейской системы убежища.

Ключевые слова: убежище, Европейский Союз, история, ООН.

Summary

Kononiuk Y. The history of the emergence of a European asylum system.

The article gives a description of the emergence of a modern European asylum system. Analyzed the historical stages of the emergence and development of a legal institution for the granting of international asylum, which became the foundation for the formation of a modern European asylum system.

Key words: refuge, European Union, history, United Nations.

УДК 347.77

О.О. ЛЕГКА

Ольга Олександрівна Легка, студентка Київського університету права НАН України

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Стрімкий розвиток творчої діяльності людини і, як наслідок, поява великої кількості нових об'єктів інтелектуальної власності, не дає змоги надати належну кримінально-правову охорону суб'єктам такої діяльності.

Останім часом дослідженням даної проблеми займалися такі вчені, як Ю.Л. Бошицький, В.О. Жаров, П.П. Андрушко.

Мета статті – дослідження норм Кримінального кодексу України та визначення причин неналежної кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності.

Низький рівень правової культури в Україні, неповага до чужої власності та можливість отримання легкої вигоди є причиною порушення прав інтелектуальної власності.

Роль інтелектуальної власності з кожним днем зростає, а тому теза, що найбільш цінним капіталом людства є її інтелект та об'єкти, які завдяки йому створюються, має право існувати.

В Україні вичерпний перелік кримінальних покарань, підстави і порядок їх застосування передбачені Кримінальним кодексом (КК) України (зокрема, ст. ст. 176, 177, 229, 231, 232, 232-1 та 232-2). Стаття 176 КК «Порушення авторського права і суміжних прав» формулює дії, що визнаються злочинами у сфері авторського права і суміжних прав, та передбачає відповідальність за них. Стаття 177 КК присвячена порушенням прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослини і раціоналізаторську пропозицію. Статті 231 та 232 КК встановлюють кримінальну відповідальність за порушення права на комерційну таємницю. Нарешті, ст. ст. 203-1 і 216 КК стосуються порушення законодавства,

що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт і імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва, а також виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок¹.

Кримінально-правові способи захисту прав інтелектуальної власності передбачені в Кримінальному кодексі України. Такі способи захисту забезпечуються судом від імені держави, у вигляді покарань, зокрема: штрафом, позбавлення волі, позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю тощо.

За злочини у сфері інтелектуальної власності кримінальна відповідальність передбачена за:

- порушення авторського права та суміжних прав;
- порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію;
- незаконне виготовлення, незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених чи підроблених контрольних марок для маркування упаковок, примірників аудіовізуальних творів та фонограм;
- незаконне використання торговельної марки (знака для товарів і послуг), комерційного (фірмового) найменування, географічного зазначення;
- незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю.

Стаття 176 Кримінального кодексу України регламентує умови притягнення винної особи за порушення прав авторського права і суміжних прав та містить такі склади порушень:

- незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, літературних програм і баз даних;
- незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- і відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації;
- інше умисне порушення авторського права і суміжних прав.

Кримінальна відповідальність за вищезазначені дії настає за умов, якщо:

- особам, які мають авторське право або суміжні права, завдано шкоду у великому розмірі;
- зазначеним особам завдано шкоду у великому розмірі або такі дії вчинені повторно.

За ст. ст. 176 та 177 Кримінального кодексу України під значним розміром розуміють матеріальну шкоду, яка у 20 і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян. Матеріальна шкода у великому розмірі вважається завданою, якщо її розмір у 200 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. В особливо великому розмірі – якщо її розмір у 1000 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Авторське право і суміжні права проявляються у діях, що можуть виражатись у таких формах:

- незаконне відтворення творів (плагіат);
- незаконне розповсюдження та тиражування творів, виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення;
- інше порушення авторського права і суміжних прав (протиправні дії, визначені ст. ст. 15, 39, 40, 41 Закону України «Про авторське право і суміжні права»; піратство (опублікування, відтворення, ввезення та вивезення з митної території України контрафактних примірників); підроблення, зміна чи вилучення інформації; публічне сповіщення об'єктів авторського права і суміжних прав, з яких була вилучена чи змінена інформація без дозволу суб'єктів таких прав.

Стаття 176 Кримінального кодексу України в ч. 2 зазначає, що конфіскації підлягають усі примірники об'єктів інтелектуальної власності та знаряддя і матеріали, які використовувалися для їх виготовлення.

Стаття 177 Кримінального кодексу України містить норми про порушення права на об'єкти промислової власності та передбачає такі склади злочинів: незаконне використання об'єктів промислової власності; привласнення авторства на них або інше умисне порушення прав на ці об'єкти. Відповідальність за вчинені протиправні дії, відповідно до Кримінального кодексу України, настає лише в разі заподіяння матеріальної шкоди, яка обраховується за тими ж правилами, що і в ст. 176 Кримінального кодексу України.

У санкції ст. ст. 176 та 177 Кримінального кодексу України, особливою є акцент на штрафи, проте слід зазначити, що їх розмір є наскільки незначним, що для порушника вони будуть символічними².

Стаття 177 Кримінального кодексу України не встановлює кримінально-правовий захист для таких об'єктів промислової власності, як: породи тварин, комерційні найменування, географічні зазначення, комерційні таємниці. Однак передбачає такі склади злочинів:

- незаконне використання об'єктів промислової власності;
- привласнення авторства на зазначені об'єкти;
- інше умисне порушення права на ці об'єкти, якщо це завдало шкоду у значному розмірі.

Механізм здійснення правової охорони корисної моделі подібний до механізму правової охорони винаходу, завдяки цьому правова охорона корисних моделей відіграє значну роль для економічного розвитку країни³.

Стаття 229 Кримінального кодексу України своїм предметом злочину зазначає знаки для товарів та послуг, фірмове найменування, а кваліфіковане зазначення походження товарів і послуг. Складом злочину є незаконне використання або інше умисне порушення права на об'єкти промислової власності, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі.

Кримінальна відповідальність може настати лише за позовом потерпілого, який подається до суду, та містить інформацію про те де, коли і ким вчинено протиправну дію, як вона виявилася, а також додаються підтвердження щодо позову потерпілого.

Відповідно до положень ст. 203-1 Кримінального кодексу України злочин щодо незаконного виробництва, експорту, імпорту, зберігання, реалізації, переміщення дисків та лазерних систем полягає у вчиненні однієї із зазначених дій з відповідними предметами. Відповідальність настає в разі вчинення вищезазначених дій, з порушенням вимог законодавства, які регулюють такі сфери діяльності.

Кримінальна відповідальність за нормами ст. 216 Кримінального Кодексу України настає за незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору або контрольних марок для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних чи голографічних захисних елементів.

Стаття 231 Кримінального кодексу України передбачає настання кримінальної відповідальності за умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, з метою розголошення чи іншого використання таких відомостей, в тому числі, якщо таке використання зазначених відомостей завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності. Злочин може виявитися в таких формах: незаконне отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, та незаконне використання таких відомостей.

Відповідно до ст. 232 Кримінального кодексу України злочином є умисне розголошення комерційної чи банківської таємниці, без згоди власника, особою, яка отримала таку інформацію у зв'язку із її професійною або службовою діяльністю та якщо таке розголошення здійснено з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності⁴.

Отже, слід зазначити, що Кримінальний кодекс України містить норми щодо охорони прав інтелектуальної власності. Проте, на нашу думку, норми кодексу є застарілими і латентними, оскільки сформуливалися ще в радянські часи. Суспільство, як і його потреби, змінюються щодня, а норми законодавства не встигають змінюватися, аби бути актуальними. Щодо латентності норм кримінально-правового характеру у сфері охорони прав інтелектуальної власності, то, наприклад, неправомірне використання тих чи інших об'єктів, що підпадають під сферу дії кримінального кодексу в частині охорони прав інтелектуальної власності, може принести набагато більший прибуток винній особі, аніж покарання, яке буде до неї застосовано в разі виявлення таких правопорушень. Тому пропонується переглянути санкції статей, що здійснюють охорону прав інтелектуальної власності, пристосувати їх до нинішніх реалій.

¹ Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

² Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 9-те вид., переробл. та допов. – К. : Юридична думка, 2012. – 1316 с. – С. 72.

³ Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конференції (6 жовтня 2014 р.) / редкол.: Ю.Л. Бошицький Ю.Л., Френсіс Гарію., Міхал Швантнер, Ю.С. Шемшученко, О.В. Чернецька та ін. – К.: Вид-во «Ліра-К», 2014. – С. 216.

⁴ Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

Резюме

Легка О.О. Загальна характеристика норм Кримінального кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності.

У роботі проведено науково-теоретичний аналіз норм Кримінального кодексу України, що здійснюють охорону прав інтелектуальної власності та підсумовано проблемні аспекти і внесено пропозиції щодо їх вирішення, зокрема, адаптації законодавства до нинішніх реалій.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, проблеми, охорона, Кримінальний кодекс України.

Резюме

Легкая О.А. Общая характеристика норм Уголовного кодекса Украины по защите прав интеллектуальной собственности.

В работе проведен научно-теоретический анализ норм Уголовного кодекса Украины, осуществляющих охрану прав интеллектуальной собственности, изложены проблемные аспекты, внесены предложения по их решению, в частности, адаптации законодательства к нынешним реалиям.

Ключевые слова: право интеллектуальной собственности, проблемы, охрана, Уголовный кодекс Украины.

Summary

Lehka O. General characteristics of the criminal code of Ukraine on the protection of intellectual property rights.

The paper presents a scientific and theoretical analysis of the norms of the Criminal code of Ukraine, which protect intellectual property rights and sets out the problematic aspects and proposals for their solution, in particular, the adaptation of legislation to the current realities.

Key words: intellectual property right, problems, protection, criminal code of Ukraine.